

Sisi u kuma munghana lontshwa

Sisi u khandziyile lori.
Swilo hinkwaswo a swi
khandziyisiwile kutani a va
rhurhela endlwini yin'wana, eka
doroba rin'wana laha Sisi a ta
fanelu ku nghena xikolo kona.

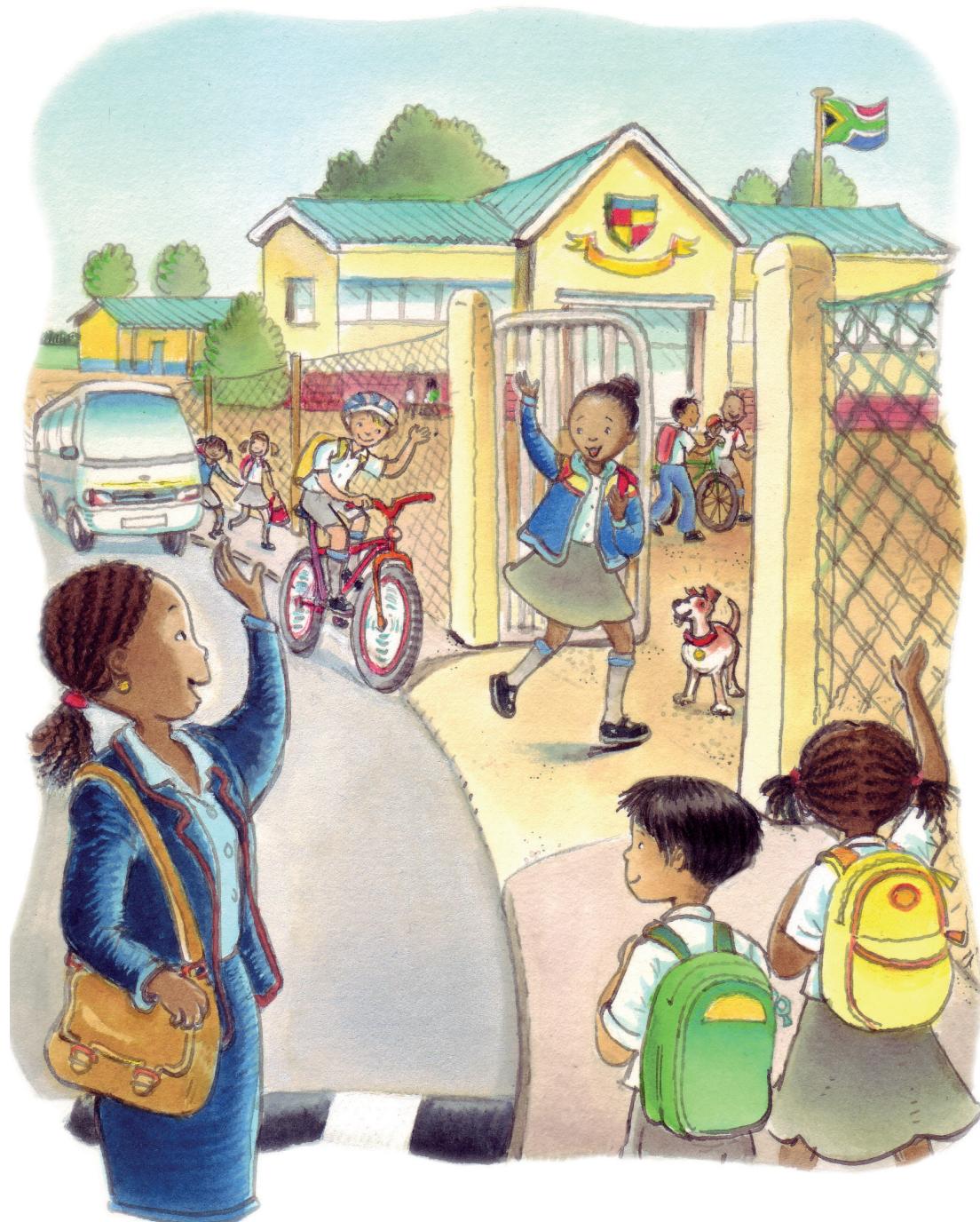
"Xana mi ehleketa leswaku ndzi ta
kuma vanghana lavantshwa?" Sisi
a vutisa manana wa yena.

Hi siku ra yena ro sungula
exikolweni xa yena lexintshwa, Sisi
a chava lero a tsandzeka ku endla
xinghana na van'wana.

"A ndzi tivi munhu," a ehleketa.
"Ndzi ta komberisa ku yini leswaku
munhu a va munghana wa mina?"

A yimisa voko a lela manana wa
yena. "Mi famba kahle manana.
Ndzi tshemba leswaku a ndzi nga
vi na xivundza."

Sisi u yile eka tlilasi leyintshwa ya yena ya Giredi ya 2. A twa a ri na rhumbyana naswona mbilu ya yena a yo gigi, gigi, gigi!

A ambarile yunifomo yintshwa, a ri na tibuku tintshwa na mudyondzisi lontshwa! A tshamile edesikeni lerintshwa, etlhelo ka mufana lontshwa loyi a vitaniwaka Sam. Sam na yena a ri na 7 wa malembe.

“A ndzi swi tivi loko Sam a ta pfumela ku va munghana wa mina,” a ehleketa.

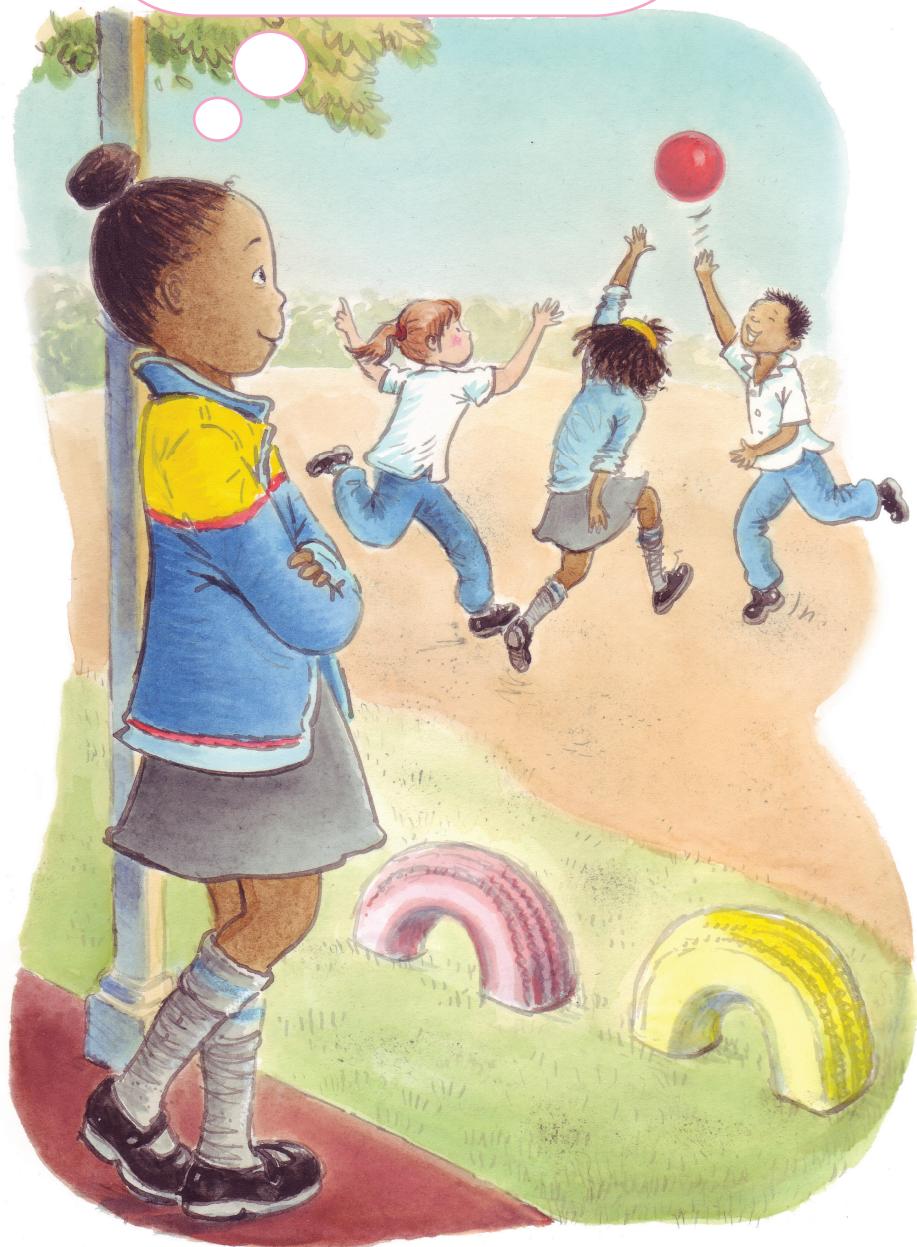
Nsimbhi ya bureki yi ba kutani Sam
a tsutsumela ku ya eku tlangeni. A
se a ri na vanghana!

Sisi mbuya, a hlalela vana loko va ri
karhi va tlanga. A lava ku tlanga
na vona kambe a ri na tingana to va
kombela. Ku hava loyi a lemu keke
Sisi loko a yimile a ri yexe.

“Na mina ndzi navela ku tlanga,” a
ehleketa.

“Ndzi na xivundza.”

Na mina ndzi
navela ku tlanga.

Siku leri landzelaka hi nkarhi
wa bureki, Sisi u vonile Mandu a
tshamile a ri yexe a languteka a
tsanile swinene.

Mandu na yena a nga tsakangi
hikuva a rivarile ku ta na
swakudya swa lanci ya yena
exikolweni, hikwalaho a khome hi
ndlala swinene. U hlalerile Jim na
Jabu loko va dya tilanci ta vona.

“Ndzi navela loko ngi ndzi ri na xo
dya,” a vula hi ku hlevetela.

Sisi u swi vonile leswaku Mandu a
tsanile swinene.

"Swi lo yini Mandu?" ku vutisa Sisi.

"Xana u rivele lanci ya wena
ekaya?"

"Ina," ku hlamula Mandu, "futhi ndzi
file hi ndlala."

"U nga vileli, Mandu," ku vula Sisi.

"Ndzi ta dya na wena lanci ya
mina."

Sisi u dyile na Mandu swakudya
swa yena.

"Mmm!" ku vula Mandu.

"Sangweji leyi yi endla leswaku u
tiluma na rintiho."

"Ndza khensa, Sisi. Ndzi khensa
loko u ndzi ehleketerile," ku vula
Mandu.

Sisi u kume munghana lontshwa!

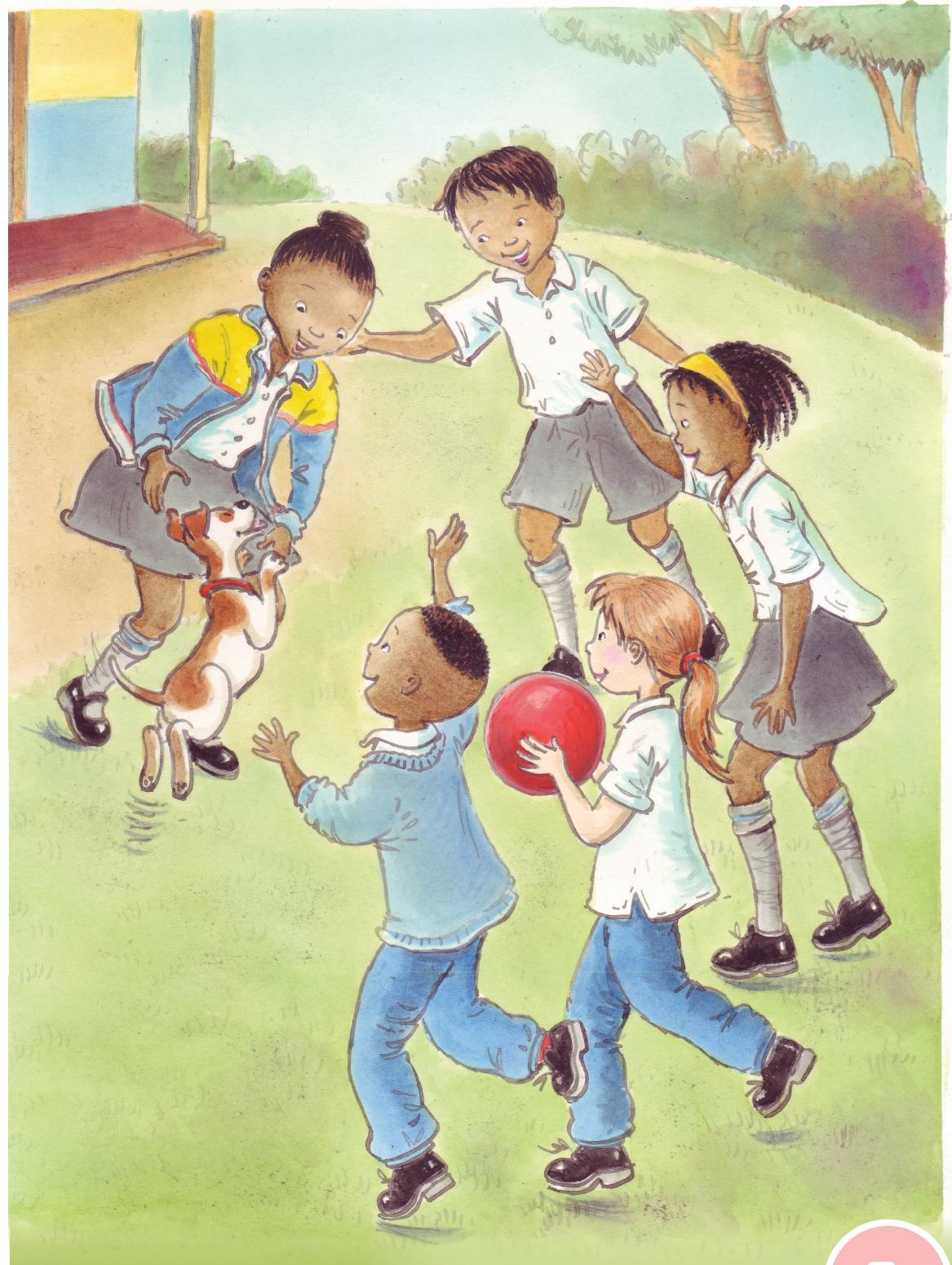

Zubi a yi tsakile hi mhaka ya
leswaku Sisi a ri na munghana
lontshwa. Yi vukurile yi tlhela yi
puluta ncila wa yona.

"Huhu, huhu!" yi vukula.

Vana va tsutsumile ku ya vona
leswaku hikwalaho ka yini Zubi a yi
vukula.

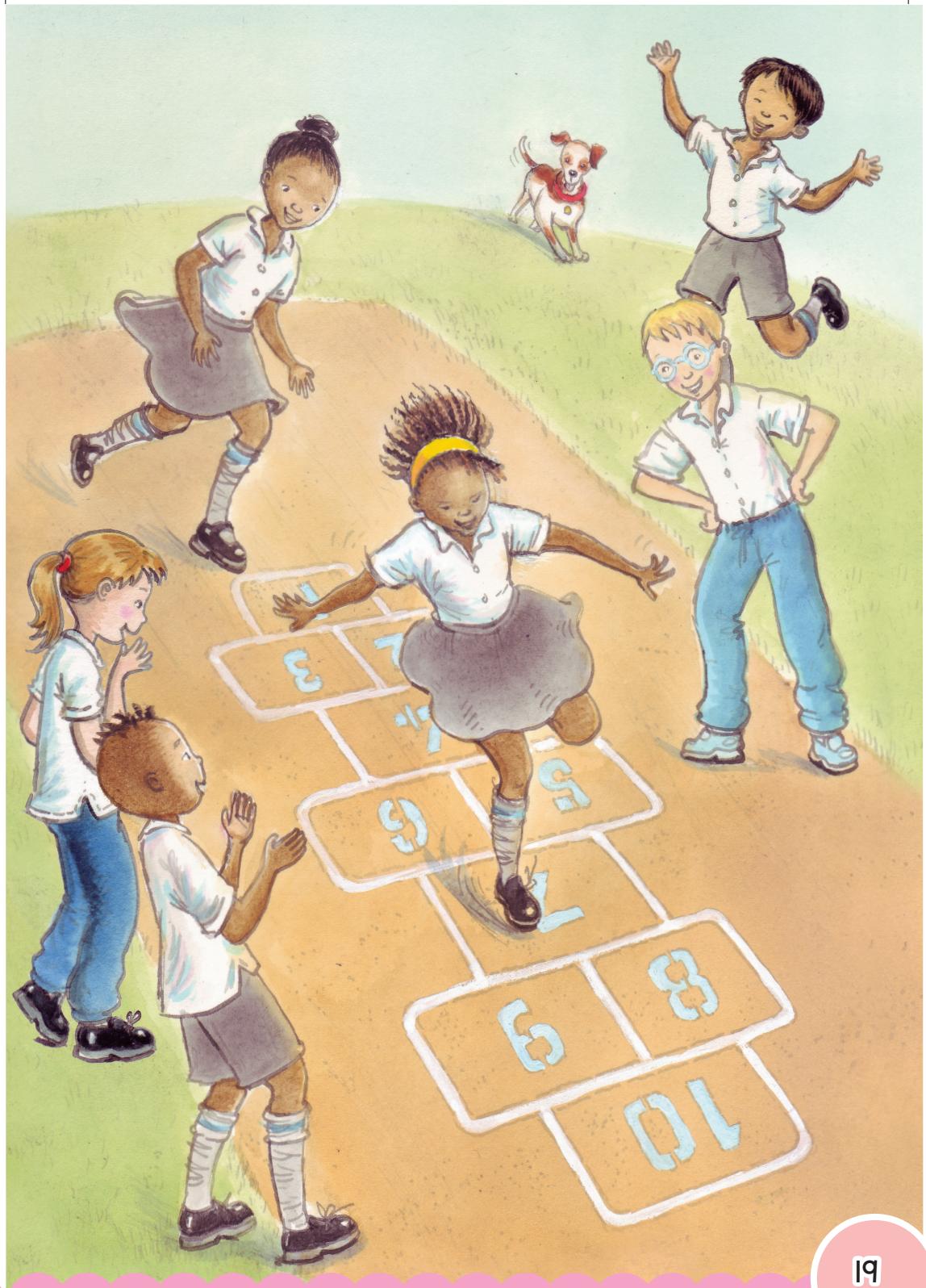
"He Sisi!" va vitana, "tana u ta
tlanga na hina."

Hi nkarhinyana Sisi a ri na
vanghana vo tala.

A tsakela ku ya exikolweni xa yena
lexintshwa. A tiphina hi ku tlanga
na vanghana va yena lavantshwa.
Ku cinca swikolo a swi vanga mhaka
yo tika.

**Ku kuma vanghana swa olova
loko u ri na tintswalo no
ehleketelela van'wana!**

Makumele ya vanghana

Nkarhi wun'wana swa tika ku kuma vanghana lavantshwa. Xana u fanele ku endla yini?

Rhanga u endla xanchumu.

Titivise eka van'wana. Nghenela migingiriko ya loko xikolo xi humile.

Tiyisisa leswaku u tshama u basile.

Tsundzuka mavito.

U va na tintswalo.

U hanana.

... Loko u ri na munghana lontshwa,
tshembeka, xixima u tlhela u kota ku n'wi
pfuna.

Migungiriko ya ku hlaya hi mitlawa

1

Languta swifaniso. Byela munghana wa wena leswaku ku humelela yini eka xifaniso xin'wana na xin'wana. Byela munghana wa wena leswaku i xifaniso xihi lexi faneleke ku va xo sungula, xa vumbirhi na xa vunharhu. Tirhisa swifaniso ku ku pfuna ku hlamusela xitori nakambe.

2

Longoloxa swivulwa leswi landzelaka hi ndzandzelelano lowu faneleke u tlhela u swi hlayela munghana wa wena.

a.	U yimisa voko a lela manana wa yena.
b.	Sisi u dya na Mandu lanci ya yena.
c.	Sisi u tshama na Sam.
d.	Mandu u khome hi ndlala swinene.
e.	Namuntlha Sisi u rhurhela endlwini leyintshwa.

3 Encenyetani xitori.

Tsala nghingiriko lowu landzelaka.

- a. Tsala 2 wa marito ya wena lama yelanaka na marito lama hi mipfumawulo:

navela

tlanga

lanci

rhurha

- b. Tsala marito lama eka nkarhi lowu nga hundza:

lela

rhurha

tshama

vitana

dya

vona

tlanga

rivala

tsana

vula

- c. Lava marito lama nga na mipfumawulo leyi landzelaka exitorini u tlhela u ya tsala:

nk -

nc -

ng -

hl -

- d. Lava swivilwa exitorini leswi nga na swihikahato leswi landzelaka u tlhela u swi tsala:

•

,

?

!

“ ”

5 Vulavulani hi xitori.

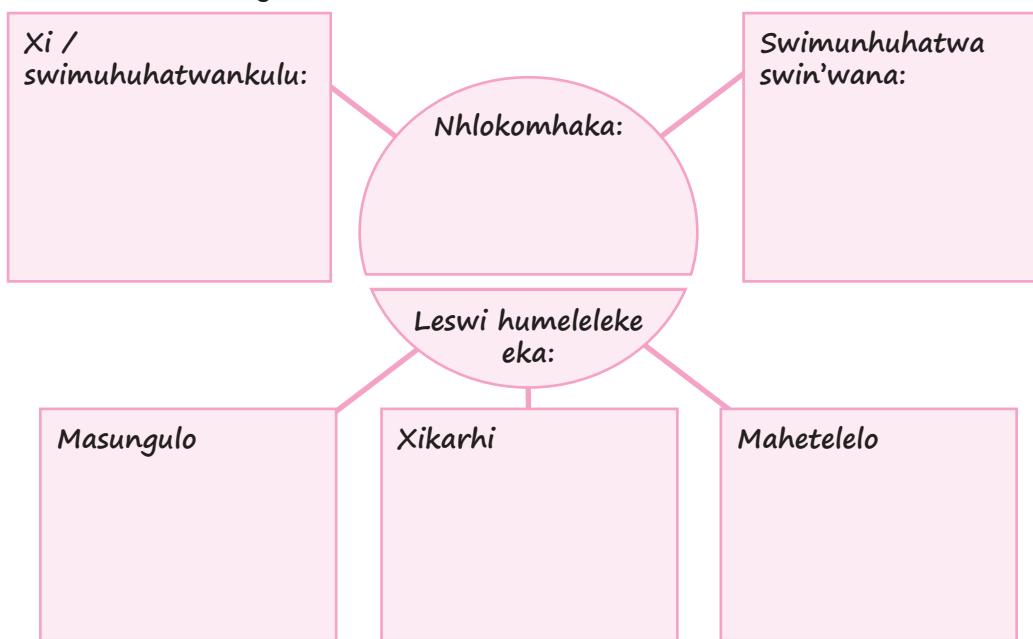
- a. I yini vito ra xitori lexi?
- b. I vamani swimunhuhatwankulu swa xitori?
- c. Hikwalaho ka yini Sisi a yile exikolweni lexintshwa?
- d. Swi vula yini loko hi ku "Sisi a ri na rhumbyana"?

- e. Utshama u titwa u ri na rhumbyana?
Loko swi ri tano, hikwalaho ka yini?
- f. Hi ku vona ka wena hikwalaho ka yini Mandu a ri na tingana to kombela ku tlanga na vana van'wana?
- g. Zubi yi endlile yini ku pfuna Sisi?
- h. Hi swi tiva njhani leswaku Sisi a ri munghana wa kahle eka Mandu?
- i. I yini leswi u swi lavaka eka munghana wa kahle?
- j. Ku na mahetelelo man'wana lama u ma ehleketa ya xitori lexi?
- k. I xivutiso xihi lexi u lavaka ku vutisa mudyondzisi wa wena mayelana na xitori lexi?

b

Tlhela u dirowa mepe wa miehleketo ebukwini ya wena ya switoloveto u tlhela u wu hetisa.

7

Tsala xitori hi 6 wa swivulwa. Tlhela u dirowa xifaniso xa xitori.